

Karapınar Sultan Selim Külliyesi'nin planı

Kurtuluş Savaşı sırasında deve ahır olarak kullanılan han daha sonra harap hale gelmiştir. 1991'de yapılan kazı esnasında çifte hanlardan her birinin 32,50 x 47 m. ebadında bir alanı kapladığı tesbit edilmiştir. Çatının kurşunla kaplı olduğu XVIII. yüzyıl ortalarında yapılan onarımlarda kullanılan malzemenin anlaşılmasıdır. 1991-1992'deki kazı çalışmalarından sonra eski temeller üzerine çifte han şeklinde yeniden yapılmaya başlanmıştır.

Mektep caminin kuzeybatısında mutfak'ın bitişiğinde yer alıyordu. Eviya Çelebi XVII. yüzyıl ortalarında bir sıbyan mektebi bulunduğunu yazmaktadır. XX. yüzyıl başlarında cami ve imaretle bir bütün oluşturduğunu devrin yazarları belirtmektedir. Onarımına dair ilk kayıt 1161 (1748) tarihlidir. Bu sırada âdeta yeniden yapılmış, 1836'da imaret ve hanla birlikte onarılmıştır. Hamilton'un külliye içinde gördüğü ve kullanılmayacak kadar harap durumda olduğunu söylediği kurşun kaplı medrese bu mekteptir. Yakın zamanlara kadar kullanılan, dört oda ve bir salondan meydana gelen kerpiç bina XX. yüzyıl başlarında eski binanın temelleri üzerine yeniden yapılmıştır.

Otuz dokuz dükkândan meydana gelen arasta çifte hanla tabhâne arasında iki sıra halinde yer almakta olup üzeri tonoz örtülüydü. 1844-1847 yılları arasında yapılan tamirde dükkânların üstündeki kurşun değiştirilmiştir. Arasta XX. yüzyılın başlarında kullanılmaz duruma gelmiş ve zamanla ortadan kalkmıştır. Külliyenin inşasıyla ilgili yazışmalarda ve onarım belgelerinde muvakkithâne adı geçmemekle birlikte 1251 (1835) tarihli *Evkaf Mu-*

hâbe Defteri'nde külliye de bir muvakkithâne görev yaptığı kayıtlıdır. Muhtemelen burada daha başından itibaren küçük bir mekân muvakkithâne diye kullanılmıştır. Külliye'nin yakınındaki Alitepesi'nde yer alan iki adet yel değirmeninin mimarı ve değirmencileri Rodoslu idi. Yel değirmenleri 987 (1579) yılında Rodoslu ustalar öldüğü ve çalıştıracak başka kimse bulunmadığı için daha o zaman terk edilmiş, taştan yapılmış binaları 1967'de yıktırılmış, yerine kafeterya ve park yaptırılmıştır. Yel değirmenini çalıştıracak usta kalmayınca Rodos'tan getirilen mimar ve ustalara 987 (1579) yılında Karapınar'a iki günlük mesafede bulunan Kavaklıpınarı adı verilen mevkide iki gözlü su değirmeni inşa edilmiştir. Bu değirmen XX. yüzyıl başlarında Karapınar'da motorla işleyen değirmenler kuruluncaya kadar çalıştırılmıştır.

Buğday dingi 1161'de (1748) odun ambaryla birlikte esaslı bir şekilde onarılmıştır. 1991'deki kazı sırasında caminin kuzeybatısında mektep binasıyla imarethânenin yakınında dink ve taşının bulunmuş olduğuna bakılarak tabhânelerle cami arasında yer aldığı söylenebilir. Caminin kuzeyindeki şadırvanın 1004 (1596) tarihli onarım kitabesi çeşme gibi 977'de (1569) inşa edildiğini göstermektedir. 1161'de (1748) yeniden yapılcasına onarılmıştır. 1956'da tamir edilmiş, yakın bir zamanda yerinden kaldırılarak ve aslı hüviyeti bozularak daha batı yönüne nakledilmiştir. Çeşme hanların dışında cümle kapısının tam kuzey karşısındadır ve Selimiye / Çarşı Çeşmesi adıyla anılmaktadır. II. Selim tarafından külliye'den altı yıl sonra 977'de (1569) su yollarıyla birlikte inşa ettirilmiş ve diğer binalarla birlikte 1748'de tamir edilmiştir.

Külliye ve Karapınar kasabasının su ihtiyacı, II. Selim tarafından Karacadağ'ın Ovacık yaylasından künklerle getirilerek karşılanmıştır. Su tesisleri 1568-1569'da 3 milyon akçe ve altın harcanarak tamamlanmıştır. Su yollarında çalışmak üzere Konya, Kayseri, Niğde ve Lole kalelerinden hissar-eri getirilmiştir. Karacadağ'daki sular Akkubbe adı verilen odada toplanmış, buradan künklerle Karapınar'a götürülmüştür. Akkubbe'nin duvarları ve kemeri kesme taştan olup 1970'li yıllara kadar kullanılmıştır. Su yolları külliye'de kurulan su yollarını teşkilâtı ile devamlı bakımlı tutulmuş, kırılan künkler görevlilerce hemen onarılmıştır. 1960'lı yıllarda daha kısa yerden yeni borular döşenmiş, eski su yolu terk edilmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

Yusuf Küçükdağ, *Karapınar Sultan Selim Külliyesi*, Konya 1997; a.mlf., "Karapınar Kasabası'nın Kurulması ve İskân Durumu", *Karapınar Sempozyumu: 26-27 Ekim 2000* (ed. Yusuf Küçükdağ), Konya 2001, s. 7-18; Abdülkadir Dündar, "Karapınar Sultan Selim Camii'nin Mimarı Hakkında Yeni Bir Kayıt", a.e., s. 165-174; Erdoğan Erol, "Karapınar Selimiye Camii'nden Mevlânâ Müzesi'ne Getirilen Kur'ânlar", a.e., s. 199-214; Ömer Lutfi Barkan, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Bir İskân Metodu Olarak Vakıflar ve Temlikler", *VD*, II (1942), s. 355; Semavi Eyice, "Sultaniye Karapınar'a Dair", *TD*, sy. 20 (1965), s. 117-140.

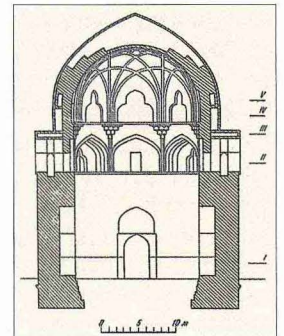

YUSUF KÜÇÜKDAĞ

SULTAN SENCER TÜRBESİ

Selçuklu Sultanı Sencer'in
(ö. 552/1157)
Eski Merv'de bulunan türbesi.

Türkmenistan'ın Merv şehrinin 6 km. kadar batısında bulunan Bayram Ali yakınındaki Köhne (Eski) Merv şehri kalıntılarının merkezinde Sultan Kale (XI-XII. yüzyıl) ortasında yer alan türbe bugün mevcut olmayan, burçlarla destekli, dört taraftan gelen yolların merkezdeki mezar anıtına ulaştığı bir bahçe içerisindeydi. Türbe Sultan Sencer'in vefatından bir süre önce yapılmış olmalıdır. 1153'te Oğuz isyanı ve sultanın hapsedilmesi göz önüne alınırsa yapımına muhtemelen 1153'ten önce başlanmış ve inşası bir müddet durduktan sonra 1157'de tamamlanmıştır. Sultan Sencer'in Dârülâhire olarak adlandırıldığı bu anıt eserin mimarı V. L. Viyatkin'in okuduğu iç kubbe eteğindeki eksik kitâbeye göre Serahs Türkleri'nden Muhammed b. Atsız'dır. Bazı kaynaklarda inşaatın sultanın inamdarı İhtiyârüddin Cevher et-Tâc'ın gözetiminde yapıldığı kaydedilir. Zaman içinde çeşitli tamirler geçiren anıtın son ve bilimsel restorasyonu 2001 yılında Türkiye Cumhuriyeti ile Türkmenistan yetkilileri arasında imzalanan protokolle Türkiye Cumhuriyeti tarafından ger-

Sultan Sencer Türbesi'nin kesiti

çekleştirilmiş, Yaşar Çoruhlu'nun da içinde yer aldığı bilimsel ve teknik heyetin denetiminde restorasyon 2005 yılı sonlarında tamamlanmıştır. Türbe duvarları yakınındaki kazılarla temel düzeyinde bazı kalıntılar ortaya çıkarılmışsa da bunların mahiyeti tartışmalıdır. İslâm coğrafyacısı Yâkût el-Hamevî, *Mu'cemü'l-büldân*'ında binanın pencerelerinin yakınındaki ulucamiye baktığını belirtmekteyse de özellikle doğu cephesine yakın olması gereken camiden bugün hiçbir iz yoktur.

Tamamıyla tuğla ile inşa edilen türbe bugünkü durumuyla dıştan 27,2 x 27,2 m. olan, yaklaşık 5 m. kalınlığında duvarlara sahip kare planlı bir yapıdır. Taban derinliği 5 metreye yakın olan binanın yüksekliğinin üçte ikisi tuğlayla yapılmış düz duvarlardan meydana gelmektedir. Küp biçimindeki gövdenin üst bölümünde tek katlı galeri, daha yukarıda ise taşıyıcı-des tek sistemiyle birlikte çift cidarlı kubbe yer alır. İç ölçüleri 17,2 x 17,2 m. olan yapının bütün yüksekliği 38 m. iken restorasyondan sonra dış kubbe kabuğunun ilâvesiyle yükseklik biraz daha artmıştır. Restorasyondan önce mevcut kademeli kubbenin çapı dıştan 21,8 m., içten 17,27 m. ile 17,30 m. arasında ölçülmüştü. Dış şekliyle Aksu, Subaşı, Moritim stupaları ile benzerliği öngörülmüş olmakla birlikte yapı daha çok yurt tipi çadırlardan ilhamını almış görünmektedir.

Cephelede yapıya tuğla rengi hâkimdir; Türkmenistan Tarih Enstitüsü'nün 1937 yılı çalışmalarında mezar anıtının dışındaki kazı-temizlik faaliyetleri sırasında yaldızlı siva parçalarına rastlanması, dış duvarlarda siva üzerine yapılmış rölyefli nakışlar bulunduğu iddiasına yol açmıştır. Bununla birlikte restorasyonda bu konuyla ilgili belge olmadığı için tuğla duvarlarda daha çok konservasyon çalışmalarına ağırlık verilmiştir. Ana girişin bulunduğu cephe bir eyvan gibi içeriye açılır. Bunun karşısında bulunan açıklık, restorasyon uygulamasında küçültülerek aslına uygun olduğu düşünülen bir pencere haline getirilmiştir. Önceki restorasyonda yapılan ve Selçuklu tipine uymayan yüzeyel taçkapı da sökülerek çevredeki Selçuklu binalarının girişleri örnek alınmak suretiyle yeni taçkapı tasarlanmış ve uygulanmıştır.

Türbenin-küp şeklindeki gövdesinin üst bölümünü dört cephede çevreleyen galeriye (Meyhene'deki Ebû Said Türbesi ve Sultânîye'deki Olcaytu Türbesi diğer bazı uygulamalardır) güneybatı köşesindeki kemerli bir girişle duvar içinden minare tipinde bir eksen etrafında dönen basamak-

larla çıkılmaktadır. Restorasyonda kemerleri dilimli olarak tamamlanan galeri cephelerinde bir kısmı özgün kalmış, dinî ibareler ve geometrik süslemeler mevcut örneklerle bakılarak Selçuklu yazı tarzı ve süsleme üslûbuna uygun biçimde yeniden düzenlenmiştir. Galeri içerisindeki özgün alçı süslemeler daha çok kuzey ve güney galerisinde bulunabilmiştir. Bu süslemelerde Selçuklu tarzı küfî yazılar, lotuslar ve yapraklı bitkisel süslemeler, kıvrık dallar, rûmiler, "c" ve "s" kıvrımlarından oluşan kompozisyonlar yer almaktadır. Bezemeler daha çok kemer karınlarında bulunmaktadır. Tonoz içlerinde merkezlerinde "dört yön" şekilleri oluşturulan geometrik süslemeler ve duvarlarda tek şekiller halinde daha basit geometrik süslemeler vardır. Bunların mevcut olmayanları kısmen tamamlanmıştır. Tonozlarla kapatılmış galerinin çatısının üst (dış) tarafı tonozların çatıları belli olmayacak şekilde örtülmüş ve kubbe kasnağı çevresindeki zemin döşeme tuğlaları ile kaplanmıştır.

Restorasyon uygulamalarıyla aralarının da kemerli ve tonozlu nişler veya geçitler oluşturan kubbe birinci ve ikinci kademe kasnak ayaklarının örgüsü ve konservasyonu tamamlanmıştır. Kubbede statik güçlendirme için biri görünmeyen üç kuşak halinde "karbodur" uygulaması yapılmıştır. Yine dışarıda kasnak kısmında kubbe eteği altını dolaştığı anlaşılan küçük kemerler sistemi dış kubbeyle birlikte tamamlanmıştır. Yâkût el-Hamevî'nin eserinde belirttiği gök rengi çiniler türbe kubbesinde özgün halinin nasıl olduğu bilinmediğinden uygulanmamıştır. Mezar anıtının içi biri girişte, diğeri doğudaki pencerede, öteki ikisi kuzey ve güney duvarı iç tarafında bulunan yüzeyel eyvan biçimi-

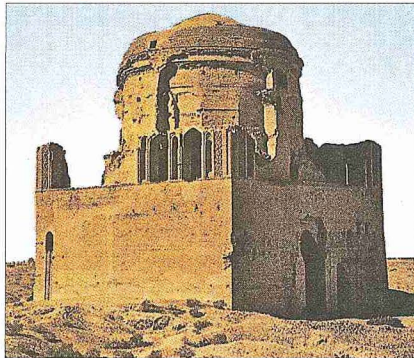
minde nişlerle dört ana yöne göre düzenlenmiştir. Bu eyvan-nişlerin yukarısına yakın kısmında dolanan tuğladan kısmen mevcut küfî yazılar olduğu gibi korunmaya çalışılmıştır.

İçeride duvarların yukarı kesimlerinde beyaz zemin üzerine mavi ve kırmızı rengin ağırlıklı olarak kullanıldığı, yazı, geometrik ve bitkisel süslemelerden ibaret olan kalem işi parçaları bulunmaktadır. Üst üste yapıldıklarından Selçuklu veya Timurlu oldukları üzerinde durulan kalem işlerinin restorasyonunda gerekli yerlerde konservasyon ve tamamlama yapılmıştır. Kalem işlerinin kubbe içi kaburga yüzeylerinde de birbirine bağlanan rûmî-lotus şekillerinden oluşan şeritler halinde olduğu anlaşıldığından kaburga yüzeylerinde de tamamlama gerçekleştirilmiştir. Yurt tipi çadırın çatısını hatırlatan, kubbe içindeki (merkezde yıldız şekli oluşturan) kaburgalar gerekli görüldüğü yerde tamamlanmış veya sağlanmıştır olup hem estetik hem statik amaçlı olarak kullanılmıştır. Türbe zemininin orta kesiminde iyi durumda olmayan bir kaide üzerindeki mermer sanduka, üstündeki yazıya göre Nurverdi Han oğlu Yûsuf Han ve Gülcemal Han tarafından 1334 (1916) yılında yerleştirilmiştir. Mermer sandukanın hemen yanında yer alan kuyu türbenin dışında da bulunan kuyularla birlikte drenaj sistemiyile ilişkilidir.

BİBLİYOGRAFYA :

Ahmed b. Mahmûd, *Selçuknâme* (haz. Erdoğan Merçil), İstanbul 1977, s. 81; E. O'Donovan, *The Merv Oasis Travel and Adventures East of the Caspian during the Years 1879-80-81*, London 1882, II, 233-254; V. A. Jukovskago, *Materi-ali Po Arheologiy Rossiy, İzdavaemje Imperatorskoy Arheologičeskoju Kommissiyuju No 16 Drevnosti Zakaspiyskogo Kraja Razvalini Starago Merva*, St. Petersburg 1894, s. 119-124; N. M. Baçinskij v.dğr., *Türkmenistan'ın Arhitektura Yadigarlıkları: Arhitekturmje Pamjatniki Turkmenii* (trc. O. M. Abdalova – H. M. Volmuradova), Moskova-Aşkabad 1939, s. 16-31; Y. Atagariev v.dğr., *Türkmenistan'ın Arhitektura Yadigarlıkları*, Leningrad 1974, s. 99-104, 144-145; a.mlf., *Tarihde Galan İzlar, Aşkabad 1989*, s. 68-86; Mustafa Cezar, *Anadolu Öncesi Türklerde Şehir ve Mimarlık*, İstanbul 1977, s. 317, 323; Osman Turan, *Selçuklular Tarihi ve Türk-İslâm Medeniyeti*, İstanbul 1980, s. 248; Oktay Aslanapa, *Türk Sanatı*, İstanbul 1984, s. 77-78; V. I. Sarianidi, *Drevneyeşey Merv-İn Gadimi Merv-The Oldest Merv*, Moskova 1992, s. 44 vd.; Yaşar Çoruhlu, "Sultan Sancar Türbesi'nin İçerisinde Bulunduğu Tarihi Doku", *Uluslararası Dördüncü Türk Kültürü Kongresi Bildirileri* (haz. Azize Aktaş Yasa), Ankara 1999, I, 191-204, 397-411; Yüksel Sayan, *Türkmenistan'daki Mimari Eserler (XI-XVI. yüzyıl)*, Ankara 1999, s. 91-99; *Sultan Sancar Türbesi* (haz. Tayfun Atmaca), Ankara 2004; E. Kon Viner, "Ruini Seldjukskogo Goroda Merva i Mavzolyi Sultana Sandjara-Pub-

Sultan Sencer Türbesi – Merv

likatsii" (trc. S. M. Demidova), *Kultürniye Tsennosti-Cultural Values (1997-1998)*, St. Petersburg 1999, s. 153-174; M. A. Mamedov, "Voprosi Nauçnoy Rekonstruksii Mavzoleya Sultana Sandjara", *Miras, IV/8, Aşkabad 2002*, s. 71.

YAŞAR ÇORUHLU

SULTAN SUHAK

Daha çok İran'ın batısı ile Irak'ın bazı bölgelerinde yayılan Ehl-i Hak fırkasının kurucusu sayılan Sultan İshak'ın mahallî ismi
(bk. EHL-i HAK).

SULTAN VELED

(سلطان ولد)

(ö. 712/1312)

Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî'nin oğlu, mutasavvif-şair.

25 Rebûlâhîr 623'te (25 Nisan 1226) Lârende'de doğdu. Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî'nin büyük oğludur. Mevlânâ tarafından ona dedesinin adı verilmiş (Bahâeddin Muhammed Veled), şiirlerinde "Veled" mahlasını kullanmıştır. Annesi Semerkantlı Lala Şerefeddin'in kızı Gevher Hatun'dur. Babasının sohbet meclislerinde yetişen Sultan Veled tahsilini kardeşi Alâeddin ile birlikte Dimaşk'ta sürdürdü. İlk olarak dedesine, babasının da müşridi olan Seyyid Burhâneddin Muhakkık-ı Tirmizî'ye, onun vefatının (639/1241) ardından Şems-i Tebrîzî'ye intisap etti. Daha sonra babasının halifeleri Selâhaddin-i Zerkûb ve Hüsâmeddin Çelebi'ye bağlandı. Babası vefat edince Hüsâmeddin Çelebi başta olmak üzere diğer ileri gelen Mevlevîler'in Mevlânâ'nın makamına geçmesi konusundaki ısrarlarına rağmen bunu kabul etmeye Hüsâmeddin Çelebi'ye tâbi oldu. Hüsâmeddin Çelebi'nin vefatından (683/1284) sonra Kerîmüddin b. Bektemur'a intisap ederek kendi ifadesine göre yedi yıl hizmetinde bulundu. Şeyh Kerîmüddin'in 691'de (1292) vefatının ardından Mevlânâ'nın makamına geçip irşad faaliyetine başlayan Sultan Veled, Anadolu'nun çeşitli şehirlerine gönderdiği halifeleriyle tarikatın yayılmasını sağladı. Kırşehir'in doğu tarafında bir Mevlevî zâviyesi kuran Süleyman Türkânî, Erzincan'a gönderilen Hüsâmeddin Hüseyin ve Amasyalı Alâeddin halifelerinden birkaçıdır. Sultan Veled 10 Receb 712'de (11 Kasım 1312) Konya'da vefat etti ve babasının sağ tarafına defnedildi. Yerine oğlu Emîr (Ulu) Ârif Çelebi geçti.

Mevlânâ'nın isteği üzerine evlendiği Selâhaddin-i Zerkûb'un kızı Fâtıma Hatun ile evliliğinden Celâleddin Emîr Ârif Çelebi adında bir oğlu, Mutahhara Hatun (Âbide) ve Şeref Hatun (Ârife) adlarında iki kızı dünyaya gelmiştir. Fâtıma Hatun'dan sonra câriyeleri Nusret Hatun ve Sünbüle Hatun ile evlenmiş, Nusret Hatun'dan Çelebi Şemseddin Emîr Âbid, Sünbüle Hatun'dan Çelebi Selâhaddin Emîr Zâhid ve Çelebi Hüsâmeddin Emîr Vâcid doğmuştur. Mevlevîliğin âdâb ve erkânı Sultan Veled döneminde teşekkül etmeye başlamıştır. Nitekim Mevlevî mukabelesinde semâhânenin üç defa devredilmesinden ibaret "devr-i veledî" zikrinin başlatılması ona izâfe edilmektedir. Hüsâmeddin Çelebi zamanında Alemüddin Kayser tarafından yaptırılan Mevlânâ Türbesi'nin tarikatın âsitanesi haline gelmesi için faaliyette bulunmuş, Ma'ârif'te övdüğü Sultan II. Gıyâseddin Mesud'un türbeye vakıflar tesis etmesini sağlamıştır.

"Babasının verdiği bilgiden ve velîlikten başka Veled'in ne bilgisi ne de velîliği vardır"; "Veled'e iyi ve kötü ne geldiyse ey kâmil kişi, Hak'ın celâli ve O'nun altın gibi olan sözünün başışdır" diyen Sultan Veled eserlerinde muhteva ve üslûp açısından babası Mevlânâ'yı takip etmiştir. Divanındaki bütün şiirlerinde Mevlânâ'nın edası, ifadesi, istiareleri, kullandığı vezin ve redifler vardır. Diğer eserlerinde çoğu zaman onun sözlerinden aynen iktibaslar da bulunmuştur. Ancak Mevlânâ'ya oranla Sultan Veled'de hikâyeli anlatım oldukça azdır. Bu yönüyle Sultan Veled'in mesnevîleri Mevlânâ'nın *Meşnevî*'sinden farklıdır. Sultan Veled eserlerinde sade ve akıcı bir Farsça kullanmış, bazan Türkçe şiirler de söylemiştir. Divanında on dört Türkçe gazel bulunmaktadır. *Velednâme*'nin yetmiş altı, *Rebâbnâme*'nin 162 beyti Türkçe'dir. Türk edebiyatında Mevlânâ tesiri onunla başlamıştır. Farsça ve Türkçe şiirleri yanında Arapça ve Rumca şiirleri de vardır. *Rebâbnâme*'nin Türkçe beyitleri J. F. von Hammer-Purgstall, M. Vickerhauser, H. L. Fleischer, F. W. Radloff, F. Bernhauer, C. Salemann, I. Kúnos, J. Tury, Smirnov gibi şarkiyatçılar tarafından incelenmiştir. Türkçe şiirlerini Veled Çelebi tarafından derlenmiş (*Divân-ı Türki-i Sultan Veled*, tashih Kilisli Rifat, İstanbul 1341), Mecdüt Mansuroğlu bu şiirleri dil özellikleri bakımından inceleyerek *Sultan Veled'in Türkçe Manzumeleri* adıyla yayımlamıştır (İstanbul 1958). Arapça şiirleri Veyis Değirmençay tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir (*Sultan Veled'in Arapça Şiirleri*, Erzurum 1996).

Eserleri. 1. *Divân*. Farsça (826 gazel, otuz iki kaside, dokuz kıta, on terciibend ve terkibibend, yirmi üç musammat, 451 rubâî), Arapça (biri Farsça-Arapça mülemma' dokuz gazel, üç rubâî ve Farsça bir gazel içinde üç beyit), Türkçe (biri Farsça-Türkçe mülemma' on beş gazel) ve Rumca (yirmi bir beyit ve Farsça-Türkçe, Farsça-Arapça ve Farsça-Rumca bir arada mülemma') şiirlerden oluşan eser 13.335 beyittir. Gazellerin çoğu Mevlânâ'nın gazellerine nazîre olarak yazılmıştır. Eser Feridun Nafiz Uzluk (Ankara 1941) ve Asgar-i Rabbânî (Tahran 1338 hş.) tarafından yayımlanmıştır. Divandaki rubâîleri Veyis Değirmençay Türkçe'ye çevirmiştir (Sultan Veled, *Rubâiler*, Erzurum 1996). 2. *Velednâme*. Sultan Veled'in üç mesnevisinin ilkidir. Müellifin *Meşnevî-yi Veledî* adını verdiği eser *Velednâme* ismiyle meşhur olmuştur. Sultan Veled'in en önemli eseri olan *Velednâme* "ibtidâ" kelimesiyle başladığı ve müellifin ilk mesnevisi olduğu için *İbtidânâme* adıyla da anılmıştır. İlk dönem Mevlevîliğine dair Feridun Sipehsâlâr'ın *Risâle*'siyle Ahmed Eflâkî'nin *Menâkıbü'l-ârifin*'inin başlıca kaynağı sayılan eserde Sultan Veled babası Mevlânâ, halifeleri ve yakın çevresi hakkında en güvenilir bilgileri aktarmıştır. 690'da (1291) manzum ve mensur karışık yazılan eser mukaddime hariç 165 konu başlığından meydana gelir ve toplam 9007 beyit içerir. Bunların yetmiş altısı Türkçe, 180'i Arapça ve yirmi üçü Rumca'dır. *Velednâme*, Celâleddin Hümâî tarafından yayımlanmış (*Meşnevî-yi Veledî be Bahr-i Hañf, Ma'rûf be Velednâme*, Tahran 1315 hş.) ve Cemşit Karabeyoğlu tarafından üzerinde doktora tezi yapılmıştır (*Sultan Veled, Mesnevî-yi Veledî, Velednâme*, 1976, İÜ Ed. Fak.). Eseri Abdülbaki Gölpinarlı *İbtidâ-nâme* adıyla Türkçe'ye çevirmiştir (Ankara 1976). 3. *Rebâbnâme*. "Rebabin ağlayıp inlemesinden aşka dair yüzlerce nükte dinleyin" anlamındaki beyitle başlayan eser 700 (1301) yılında Mevlânâ'nın *Meşnevî*'siyle aynı vezinde manzum ve yer yer mensur olarak yazılmıştır. Mukaddimesiyle birlikte 106 başlık ve 162'si Türkçe, otuz altısı Arapça, yirmi ikisi Rumca toplam 8124 beyitten meydana gelen eserde Mevlânâ-Şems ilişkisine dair bilgiler mevcuttur. *Rebâbnâme* ilk defa F. Wilhelm Radloff tarafından yayımlanmış (St. Petersburg 1889), daha sonra İran'da bir neşri daha gerçekleştirilmiştir (nşr. Ali Sultânî Gird Ferâmerzî, Tahran 1377 hş.). Eser üzerinde Veyis Değirmençay bir doktora çalışması yapmıştır (1996,